

Nr 12.

Av herr **Domö m. fl.**, om avskaffande av kvarlåtenskapsskatten
m. m.

Vid 1948 års riksdag hemställde vi i motioner (I: 63 och II: 110), att riksdagen måtte besluta om upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt samt om restitution av enligt förordningen erlagd kvarlåtenskapsskatt. Till stöd för vårt yrkande anförde vi bl. a.,

att kvarlåtenskapsskatten, vilken icke vore avsedd att utgå på grund av förmögenhetsförvärv utan skulle utgöra ett komplement till den årliga förmögenhetsbeskattningen, byggde på ett skuldbegrepp, som vore rent godtyckligt och för vilket rättslig grund saknades,

att skatten, trots att den skulle utgöra en uppskjuten förmögenhetsskatt, icke alltid uttoges av samma personer som hade att erlagga årlig förmögenhetsskatt eller träffade den egendom, som den avlidne under livstiden haft att erlagga förmögenhetsskatt för,

att skatten, med visst undantag, utmättes utan hänsyn till den tid arvlåtaren ägt förmögenheten, vilket innebure ett åsidosättande av principen om jämlikhet i beskattningen,

att skattens konstruktion som en förmögenhetsägarens skatteskuld till det allmänna ofrånkomligen bort leda till att ägaren finge i sin förmögenhetsdeklaration göra avdrag för denna skuld,

att skatten, enligt en av oss företagen undersökning, som redovisades i motionerna, innebure en sådan skärpning av förmögenhetsbeskattningen, att förmögenheternas avkastning i ett stort antal fall icke skulle förslå att gälda ens förmögenhetsskatterna,

att det sålunda här icke vore fråga om beskattning i vanlig mening utan om konfiskation,

att bestämmelsen om en skattespärr vid 80 procent av inkomsten i vissa fall bleve illusorisk, då en del av förmögenhetsskatten uttoges genom kvarlåtenskapsskatt,

att skatten, enligt en av 1947 års bevillningsutskott företagen utredning, mycket hårt drabbade landets jordbrukare,

att skatten skulle leda till att de medelstora och större enskilda rörelseidkarna och familjeföretagen inom industri och handel på något längre sikt icke kunde tänkas fortsätta sin verksamhet som dittills, samt

att ett slopande av kvarlåtenskapsskatten knappast skulle leda till större inkomstbortfall för statskassan än 25 à 30 miljoner kronor.

Riksdagen avslog dessa motioner i enlighet med hemställan av bevillningsutskottet, som helt förbigick den i motionerna förda argumenteringen.

Under år 1948 har förre professorn i speciell privaträtt jämte finansrätt vid Stockholms högskola, Gösta Eberstein, framlagt resultatet av en av honom företagen undersökning av vissa grundläggande frågor i förordningen om kvarlåtenskapsskatt, »Kvarlåtenskapsskatten i kritisk belysning». Undersökningen är enligt författaren tänkt som en *vetenskaplig utredning*. Ebersteins utredning bestyrker till fullo de anmärkningar vi riktat mot den rättsliga grunden för och det rättsliga innehållet i kvarlåtenskapsskatten. Såsom allmän slutsats uttalar han, »att det icke blott är fråga om enstaka anmärkningar utan att skatten i dess helhet är ett juridiskt missfoster utan motstycke i vår lagstiftning». Han anser sig »ha på ett objektivt sätt bestyrkt, att kvarlåtenskapsskatten utgör ett *nederlag för rättvisepincipen* genom att lika behandlas olika och att den lägger alltför tunga bördor både på lojala givare och på rättstillämpningen». Efter att ha framhållit, att så långt hans erfarenhet sträckte sig ingen omdömesgill jurist trätt upp till kvarlåtenskapsskattens försvar, samt efter att ha uttalat den uppfattningen att den hastighet, varmed kvarlåtenskapsskatten genomdrivits, »fört med sig att endast ett fåtal även bland de beslutande hunnit sätta sig in i dess i rättsligt avseende skadegörande verkningar», slutade han sin utredning med följande ord: »*Krav på kvarlåtenskapsskattens upphävande* borde därför resas inom alla partier, och allra mest av det parti, som kommit att i första hand engagera sig för kvarlåtenskapsskattens genomförande».

De uttalanden som sålunda gjorts från en så framstående och för sina modesta framställningar så väl känd jurist böra enligt vår mening utgöra en allvarlig maning till förnyad prövning av frågan om kvarlåtenskapsskatt. Det kan, redan ur rent allmän synpunkt, icke vara lämpligt att vår lagstiftning innehåller bestämmelser, som så illa överensstämmer med rättsuppfattningen hos dem som skola uttyda desamma liksom hos dem som beröras av bestämmelserna. Ur statsfinansiell synpunkt fyller denna skatteform icke någon betydelsefull funktion. Såsom framgår av bilaga 1 till 1949 års statsverksproposition, »Inkomster å driftbudgeten», s. 15, beräknar riksräkenskapsverket att för innevarande budgetår skall uppstå en brist i de å driftbudgeten uppförda inkomsttitlarna, varav 10 miljoner kronor falla å envar av inkomsttitlarna arvslottsskatt, gåvoskatt och kvarlåtenskapsskatt. Dessa tre inkomsttitlar voro för budetåret 1948/49 upptagna till sammanlagt 85 miljoner kronor (jfr 1948 års bevillningsutskotts betänkande nr 59, s. 19). De av oss i förenämnda motioner 1948 gjorda antagandena, att ett slopande av kvarlåtenskapsskatten icke skulle medföra ett större inkomstbortfall för statskassan än 25 å 30 miljoner kronor, ha därmed bestyrkts. Däremot har kvarlåtenskapsskatten ur samhällsekonomisk synpunkt redan haft och kommer, om den bibehålles, alltjämt att få skadeverkningar, som äro avsevärt större än den vinst statskassan tillföres.

Det förhåller sig nämligen bl. a. så att de, som ha att räkna med kvarlåtenskapsskatt vid sitt frånfälle, därav påverkas att öka sin konsumtion, för att därigenom nedbringa kvarlåtenskapsskattens belopp. Det kan häremot icke genmålås, att det vid skattens gäldande skulle föreligga någon omständighet, som vore ägnad att motverka den pågående inflatoriska utvecklingen, eftersom detta gäldande i stort sett sker genom ianspråktagande av redan sparade medel. De här anförda skälen äro enligt vår mening sakligt tillräckliga för ett omedelbart upphävande av kvarlåtenskapsskatten.

Med hänvisning till vad här och i motionerna I: 63 och II: 110 vid 1948 års riksdag anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte antaga

1) följande

FÖRSLAG TILL

förordning om upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt.

Härigenom förordnas, att förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt skall upphöra att gälla med utgången av juni månad år 1949.

2) följande

FÖRSLAG TILL

förordning angående restitution av kvarlåtenskapsskatt m. m. i samband med upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Skattskyldig, som erlagt kvarlåtenskapsskatt, äger efter därom gjord ansökan erhålla restitution med belopp motsvarande skillnaden mellan å ena sidan summan av den erlagda kvarlåtenskapsskatten och den skatt, som utgått enligt förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt (arvsskatteförordningen), samt å andra sidan den skatt, som skulle hava erlagts enligt arvsskatteförordningen i dess lydelse före den 1 januari 1948.

2 §.

Har kvarlåtenskapsskatt blivit av beskattningsmyndighet fastställd men icke erlagd före den 1 juli 1949, skall skyldighet att erlagga sålunda fastställd skatt icke vidare föreligga.

I fall som i första stycket sägs skall skatt enligt arvsskatteförordningen beräknas på sätt stadgats i nämnda förordning i dess lydelse före den 1 januari 1948.

3 §.

Har skattskyldighet till kvarlåtenskapsskatt inträtt före den 1 juli 1949 men har skatten icke blivit av beskattningsmyndighet fastställd före denna dag, skall dylikt fastställande icke äga rum.

4 §.

Konungen äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

3) följande

FÖRSLAG TILL

**förordning om ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416)
om arvsskatt och gåvoskatt.**

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom., 16 §, 19 § 1 mom. samt 32, 52 och 59 §§ förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

11 §.

1 mom. Såsom arvinges eller testamentstagares lott anses vad enligt lag och testamente å honom belöper av behållningen i dödsboet eller i sådan kvarlåtenskap, varom förmåles i 4 § 1 mom. 2); dock skall, där i skatteärendet föreligger arvskifte, den däri gjorda fördelningen efter vad i 16 § stadgas lända till efter rättelse.

Behållningen beräknas — — — av denna.

16 §.

Föreligger i — — — angiven grund.

Har sammanlagda värdet av arvingars och universella testamentstagares sålunda bestämda lotter i skifteshandlingen upptagits lägre än vad som återstår av behållningen i dödsboet, beräknad på sätt i 13, 20—23 och 27 §§ stadgas, sedan därifrån avräknats dels efterlevande makes jämlikt 15 § skattefria andel, dels legat, dels i 11 § 2 mom. omförmäld skattelott och dels värdet av jämlikt 6 och 7 §§ först framdeles beskattningsbar egendom, skola lotterna bestämmas såsom om det belopp, varmed deras sammanlagda värde understiger dödsbobehållningen efter nu nämnd avräkning, uppdelats i lotterna i förhållande till deras storlek.

Skifteshandling skall — — — hos beskattningsmyndighet.

19 §.

1 mom. Arvs- eller testamentslott, för vilken inträde av skattskyldighet är att hänföra till dödsfallet, skall vid skattens beräkning sammanläggas med gåva, som arvingen eller testamentstagaren erhållit av den avlidne, under förutsättning att skattskyldighet för gåvan inträtt vid dödsfallet eller inom fyra år dessförinnan. Avdrag skall ske för skatt, som visas hava erlagts för gåvan, eller, om ytterligare gåva förekommit före ovan angivna tid, för vad av erlagd skatt belöper å den gåva, som skall sammanläggas med lotten; dock må arvsskatten icke beräknas till lägre belopp än som skulle, utan avseende å gåvan, hava utgått för lotten.

Lott, för — — — stadgade grunderna.

32 §.

Har efter — — — av 19 §;

och hade, om hänsyn tagits till omständighet som nu avses, för någon lott skatt skolat gäldas utöver vad för lotten beräknats, skall efterbeskattning ske med sålunda felande belopp.

52 §.

Skatt enligt denna förordning skall, i den mån ej jämlikt 55 § anstånd medgivits, erläggas inom tre veckor efter det beskattningsmyndigheten meddelat beslut om skattens fastställande.

Har jämlikt — — — krontal bortfaller.

Skatten jämte — — — angående testamentsbevakning.

Den som — — — skattens fastställande.

Har jämlikt — — — utlämnad bouppteckning.

59 §.

Har efter — — — deklARATIONEN avgivits;

och hade, om hänsyn tagits till omständighet som nu avses, någon skattskyldig haft att gälda mindre skatt än vad beräknats, skall honom påfordrad skatt nedsättas med sålunda för högt beräknat belopp.

Ansökan om — — — i skatteärendet.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1949.

Stockholm den 15 januari 1949.

Fritiof Domö.

Georg Andrén.

Ebon Andersson.

Gustaf Velander.

J. B. Johansson.

K. G. Ewerlöf.

Axel Mannerskantz.

Karl Wistrand.
